

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lausuntoyhteenveto

Erityisasiantuntija Jyri Oksanen

1/14

VN/26678/2024

VN/26678/2024-TEM-29

31.10.2024

Lausuntoyhteenveto työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyynnöstä hallituksen esitysluonnoksesta laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta

Esitysluonnoksessa laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta on pääasiassa kyse siitä, että kaupparekisterilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset Patentti- ja rekisterihallituksen toimivallasta, joka koskee selvitystilaan tai kaupparekisteristä poistettavaksi määrätyn osakeyhtiön, osuuskunnan, asunto-osakeyhtiön tai keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön selvitystilan lopettamista tai palauttamista kaupparekisteriin. Säännöksiä sovellettaisiin sellaiseen edellä tarkoitettuun ilmoitusvelvolliseen, joka on määrätty selvitystilaan tai poistettu kaupparekisteristä sen laiminlyötyä kaupparekisteriin liittyvän ilmoitusvelvollisuuden.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoja lausuntopalvelussa ajalla 2.-29.10.2024. Lausunto pyydettiin yhteensä 24 viranomaiselta ja järjestöltä. Lausuntoja esitysluonnokseen annettiin määräaikaan mennessä yhteensä 25 kappaletta. Lausuntoja antoivat viranomaisten ja järjestöjen lisäksi myös yksityiset toimijat.

Lausunnon esitysluonnoksesta antoiva oikeusministeriö, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, korkein hallinto-oikeus, Helsingin hallinto-oikeus, Maanmittauslaitos, Oikeusrekisterikeskus, Patentti- ja rekisterihallitus, Poliisihallitus, Verohallinto, Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö, Ammattitilintarkastajat - Yrkesrevisorer r.y, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Erikoiskaupan liitto Etu ry, Keskuskauppakamari, Mikro- ja yksityrittäjät ry, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Taloushallintoliitto ry, Suomen Tilintarkastajat ry ja Suomen Yrittäjät ry. Edellä mainittujen lisäksi lausunnon antoi viisi yksityistä tahoa. Lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa.

Keskeiset huomiot lausunnoista

Laiminlyönnin perusteella selvitystilaan tai kaupparekisteristä poistettavaksi määrätyn ilmoitusvelvollisen selvitystilan lopettamista tai palauttamista kaupparekisteriin hakemuksesta kannatettiin lausunnoissa laajasti. Lausunnoissa esitettiin kuitenkin erilaisia muutosehdotuksia ja kannanottoja, joita lausunnonantajien näkemyksen mukaan tulisi ottaa huomioon jatkovalmistelussa.

Useassa lausunnossa kiinnitettiin huomiota toiminnassa oleviin rekisteristä poistettaviin ilmoitusvelvollisiin. Joissain lausunnoissa rekisteristä

poistaminen katsottiin toiminnassa olevien ilmoitusvelvollisten osalta koh-
tuuttomaksi seuraamukseksi, joissain taas, että sen tulisi olla aivan viime-
sijainen keino. Keinoiksi ehdotettiin muun muassa uhkasakkomenettelyä,
poistamista koskevan kirjeenvaihdon tehokkaampaa tiedoksiantamista ja
sen tarkempaa selvittämistä, mitkä ilmoitusvelvolliset ovat toiminnassa.
Useissa lausunnoissa otettiin kantaa siihen, ettei rekisteristä poistami-
sesta saisi aiheutua rekisteriin palautetulle verotuksellisia seuraamuksia.
Tältä osin lausunnoissa ehdotettiin muun ohessa, että palauttamista kos-
kevaksi päiväksi tulisi merkitä rekisteristä poistamista vastaava päivä.

Osassa lausunnoissa todettiin epäselväksi jääneen se, kuka voi tehdä
hakemuksen selvitystilan lopettamisesta tai rekisteriin palauttamisesta ot-
taen huomioon, että aikaisemman käytännön mukaisesti sen on voinut
tehdä hallitus tai toimitusjohtaja. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että
rekisteristä poistetun ilmoitusvelvollisen toiminimen suojaamista tulisi
vielä selvittää.

Hakemuksen tekemiselle luonnoksessa esitetystä vuoden määräajasta
esitettiin myös huomioita. Useassa lausunnossa se katsottiin asianmu-
kaiseksi, mutta myös sen merkittävää lyhentämistä samoin kuin pidentä-
mistä ehdotettiin. Siltä osin kuin esitysluonnoksessa esitettiin kymmenen
vuoden määräaikaa sille, ettei rekisteriin palautettua palauteta uudelleen
takaisin rekisteriin, useat järjestöt katsoivat määräajan liian pitkäksi eh-
dottaen sen puolittamista.

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi lausunnoissa esitettiin huomattava
määrä muita huomioita jatkovalmistelussa harkittavaksi.

Ministeriöt

Oikeusministeriön käsityksen mukaan ehdotetut muutokset ovat yleisesti
ottaen tarpeellisia, harkittuja ja kannatettavia ottaen huomioon viime vuosi-
na olennaisesti lisääntyneet ilmoitusvelvollisuudet PRH:lle. Yhteisölain-
säädännössä tai kaupparekisterilaissa ei ole nykyisin säännöksiä, jotka
mahdollistaisivat rekisteriin palauttamisen esitysluonnoksessa tarkoite-
tuissa tilanteissa, mikä muodostaa puutteen kansallisessa lainsäädän-
nössä. Lausuntokierroksen aloittamisen jälkeen on kuitenkin ilmennyt yk-
sittäisiä asioita, joihin jatkovalmistelussa voidaan oikeusministeriön mu-
kaan kiinnittää huomiota.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota säännöskohtaisissa perusteluissa
olevaan toteamukseen, että osakeyhtiön oikeushenkilöllisyyden on kat-
sottava päättyvän purkautumiseen (HE-luonnos s. 22). Virke ei ole välttä-
mättä tarpeen kyseisessä tekstikappaleessa. Ainakin sen sisältöä tulisi
täsmentää, sillä virke saattaa antaa liian yksinkertaisen kuvan erilaisista
taloudellisista tilanteista, joissa purettu tai rekisteristä poistettu yhteisöt
saattavat olla. Virkkeen oikeudellinen tausta on voimassa olevan osake-
yhtiölain 20 luvun 17 §:ssä, erityisesti sen 2 momentissa. Mainittua mo-
menttia koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan momentti
vastaa vanhan osakeyhtiölain (734/1978) 13 luvun 18 b §:ää, jota on pe-
rusteltu HE 69/2000 vp:ssä. Mainittu HE on puolestaan keskeinen tausta-
asiakirja nyt käsillä olevan HE-luonnoksenkin kannalta. HE-luonnoksessa
tarkoitettuihin tilanteisiin nähden virkkeessä olisi oikeampaa todeta, että
purettu tai rekisteristä poistettu yhtiö lähtökohtaisesti menettää oikeusoi-
mikelpoisuutensa mutta säilyttää oikeuskelpoisuutensa.

Säännöskohtaiset perustelut viittaavat siihen, että määräaika hakemuksen
tekemiseen olisi sidottu siihen päivämäärään, jona viranomainen on
antanut päätöksen. Oikeusministeriön mielestä olisi kuitenkin säännöspe-

rusteisesti perusteltua täsmentää 28 a §:n sääntelyä siltä osin, mitä ”koskevalla päätöksellä” tarkalleen tarkoitetaan määräaikojen laskemisen kannalta, jottei synny esimerkiksi epäselvyyttä sen suhteen, voisiko ”koskeva päätös” tarkoittaa päätöksen lainvoimaiseksi tuloa. Oikeusministeriö toteaa, että lain taannehtivasta vaikutuksesta säätäminen lain voimaantulosäännöksellä eikä esimerkiksi lain 28 a §:ssä vaikuttaa perustellulta, kun sääntelyllä tältä osin pyritään ehkäisemään tietyn ajanjakson osalta niitä vaikutuksia, joita lakia soveltavan viranomaisen hallintolakia koskevan tulkinnan muutoksella on ollut vuodesta 2023 lähtien.

Oikeusministeriö toteaa, että kaavailtu tiedonsaantioikeutta koskeva säännös ei sisällä salassapidon murtavaa säännöstä (esim. oikeus saada salassapitosäännösten estämättä), vaan se on tarkoitettu koskemaan hallinnollisten seuraamusmaksujen täytäntöönpanotietoja, jotka eivät ole osa sakkorekisteriä ja joita ei myöskään ole säädetty salassa pidettäviksi. Kun kyse on julkisuuslain perusteella julkisista tiedoista, ei erityislaissa tulisi lähtökohtaisesti erikseen säätää viranomaiselle tiedonsaantioikeutta julkisiin tietoihin, vaan se seuraa jo suoraan sovellettavaksi tulevasta julkisuuslaista. Oikeusministeriö toteaa, että ehdotettu 33 §:n 2. virke vaikuttaa tarpeettomalta.

Oikeusministeriö pitää asianmukaisena, että esitysluonnoksessa on kuvattu kaavailun sääntelyn heijastumista siinä mainittuihin perusoikeuksiin.

Sisäministeriön poliisiosasto on pitänyt esitystä yleisesti kannatettavana. Kaupparekisterin merkitys huomioiden, rekisteristä poistojen tulisi sisäministeriön poliisiosaston mukaan lähtökohtaisesti perustua tutkittuun tietoon toiminnan päättymisestä. Ilmoitusvelvollisen tietojen antamisen laiminlyönti/passiivisuus rekisteripitäjää kohtaan ei kuitenkaan aina tarkoita, että varsinainen toiminta on päättynyt. Palautusmenettely on kannatettava toimenpide, mutta tätä ei tulisi ajatella pelkästään asiakkaan näkökulmasta. Pohjalla on kuitenkin asiakkaan oma laiminlyönti/passiivisuus rekisterinpitäjää kohtaan ja mahdollisten lakisäätteisten velvollisuuksien laiminlyönti, jota voidaan myös tehdä tahallaan. Tällä tavoin voidaan pyrkiä vaikeuttamaan asioiden selvittämistä, sanktioiden kohdentumista ja tosiasiallisten toimijoiden tunnistamista. Asiakkaan laiminlyönnin/passiivisuuden vuoksi rekisterinpitäjän on ryhdyttävä toimenpiteisiin rekisterin ajantasaisuuden varmistamiseksi. Tästä työstä aiheutuu rekisteriviranomaiselle ja muille muutoksen huomioiville viranomaisille ylimääräistä työtä.

Valtiovarainministeriön lausunnossa on todettu, että esitysluonnoksessa ehdotettu muutos ei ole ristiriidassa tosiasiallisia edunsaajatietoja koskevien rahanpesulainsäädännön velvoitteiden kanssa, koska selvitystilän lopettaminen tai palauttaminen kaupparekisteriin edellyttäisivät sitä, että tosiasiallisia edunsaajatietoja koskevat puutteet korjataan. Lausunnossa on viitattu siihen, että esitysluonnoksessa todetaan, ettei tietojärjestelmämuutoksista esitetä erillistä rahoitusta vuoden 2025 talousarvioesitykseen. Valtiovarainministeriön ymmärryksen mukaan tämä tarkoittaa sitä, että lisämenot katetaan organisaatioiden olemassa olevista resursseista, eikä lisärahoitustarvetta synny myöskään jatkovuosina. Tätä ilmaisua olisi lausunnon mukaan tarpeen täsmentää esitykseen.

Valtiovarainministeriö viittaa Verohallinnon lausunnossa kuvattuihin kaupparekisteristä poistamiseen liittyviin käytännön ongelmiin ja kannattaa sinänsä hallituksen esityksessä esitettyä menettelyä kaupparekiste-

ristä poistettujen yritysten palauttamisesta rekisteriin. Valtiovarainministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että samassa yhteydessä olisi tarpeen arvioida sitä, ovatko kaupparekisteristä poistamista koskevat säännökset oikeassa suhteessa niillä tavoiteltavien hyötyjen kanssa vai tulisiko poistamisen kriteereitä arvioida vielä tarkemmin ja tarvittaessa kiristää.

Tuomioistuimet

Korkein hallinto-oikeus kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksen perusteluissa ei ole tarkemmin arvioitu, voisiko toiminnassa olevien yhtiöiden rekisteristä poistamiselta ja ehdotetun uuden kaupparekisterilain 28 a §:n mahdollistamalta palautusmenettelyltä osittain välttyä käyttämällä osakeyhtiölain 20 luvun 5 §:ssä tarkoitettussa kehoitusmenettelyssä todisteellista tiedoksiantoa tai käyttämällä nykyistä laajemmin uhkasakkomennettelyä tai kaupparekisterilain 31 §:n mahdollistamaa tiedonsaantioikeutta.

Korkein hallinto-oikeus toteaa, että Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 6 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä valitetaan markkinaoikeuteen, jos päätöksellä on evätty kaupparekisteriin tehdyn ilmoituksen rekisteröiminen. Tilanteessa, jossa esitetyssä 28 a §:ssä tarkoitettu hakemus hylättäisiin ”muun lain-säädännöstä johtuvan esteen” perusteella, johtaisivat nykyiset muutoksenhakusäännökset siihen, että Helsingin hallinto-oikeuden arvioitavaksi voisi tulla sellaisia kysymyksiä, jotka muussa yhteydessä kuuluvat markkinaoikeuden toimivaltaan. Korkein hallinto-oikeus myös kiinnittää huomiota myös siihen, että siirtymäsäännöksen aikarajauksen vuoksi käytössä olisi samaan aikaan kaksi rinnakkaista menettelyä, mikäli ennen vuotta 2023 poistettuja yhtiöitä voisi edelleen virheenkorjaamismenettelyllä palauttaa rekisteriin silloinkin, kun kyse ei ole varsinaisesti virheellisestä päätöksestä.

Helsingin hallinto-oikeus pitää esitystä kannatettavana, mutta haluaa kuitenkin nostaa esiin muutamia seikkoja, joita hallituksen esityksessä ei ole arvioitu siinä tarkoitettujen hakemusmenettelyn ja toisaalta selvitystilaan määräämistä tai rekisteristä poistamista koskevan muutoksenhakuasian välisestä suhteesta.

Helsingin hallinto-oikeus toteaa lausunnossaan, että hallintotuomioistuimen täytäntöönpanon keskeyttämismääräyksen voimassaoloaikana ilmoitusvelvollinen ei ole selvitystilassa tai kaupparekisteristä poistettu, joten ehdotetun lain mukaisen hakemuksen tekemiselle ei ole lainmukaista perustetta. Käytännössä voi ilmetä tilanteita, joissa mainittu määräaika umpeutuu tällaisen muutoksenhakuprosessin aikana, mutta lopulta hallintotuomioistuin hylkää valituksen tai kumoaa päätöksen määräten sen kuitenkin noudatettavaksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 124 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Käytännössä voi ilmetä tilanteita, joissa oikeus edustaa ilmoitusvelvollista muuttuu hakemusasian käsittelyn aikana, mikäli hallintotuomioistuimen samanaikaisesti vireillä olleessa muutoksenhakuasiassa antama keskeytysmääräys päättyy siten, että valituksenalaista päätöstä on ryhdyttävä noudattamaan, tai hallintotuomioistuin antaa keskeytysmääräyksen kesken muutoksenhakuprosessin. Hallinto-oikeus pitäisi hyvänä, että myös näitä tilanteita olisi arvioitu lain esitöiden tasolla.

Helsingin hallinto-oikeus pitäisi toivottavana, että esityksessä arvioitaisiin ja otettaisiin kantaa mahdollisten kolmansien tahojen ja viranomaisen

mahdolliseen oikeuteen hakea muutosta hakemuksen johdosta tehtyyn päätökseen.

Esityksestä ei Helsingin hallinto-oikeuden mukaan selvästi ilmene, onko kolmansien tahojen mahdollisten intressien toteutumisen varmistamiseksi tarkoitus, että myös tieto hakemusasian vireilläolosta ilmenee kaupparekisteritiedoista. Mikäli näin on, olisi syytä arvioida, miten tällainen merkintä toteutettaisiin, mikäli ilmoitusvelvollinen on poistettu kaupparekisteristä. Edelleen Helsingin hallinto-oikeus pitää toivottavana, että ehdotusta 28 a §:n 4 momentista ilmeneviä vaikutuksia (yhtiön velkojille haettu julkinen haaste ja selvitysmiesten velvollisuudet) ja niiden edellyttämiä tiedonsaantioikeuksia arvioitaisiin esityksessä lisäksi myös siltä osin, kuin hakemus hylätään eli selvitystilaa ei lopeteta eikä ilmoitusvelvollista palauteta rekisteriin.

Vaikka poistomenettelyyn liittyvien valitusten määrän voidaan jatkossa arvioida vähenevän esityksessä tarkoitetun hakemusmenettelyn myötä, on Helsingin hallinto-oikeuden mukaan kuitenkin oletettavaa, että valituksia tulee jatkossa olemaan aiempia vuosia enemmän. Lisäksi esityksellä luodaan uusi asiaryhmä, josta muutoksenhaku ohjautuu Helsingin hallinto-oikeuteen. Asiamäärien lisääntyminen tulisi huomioida myös muutoksenhakuinstanssin resursseissa etenkin asioissa, joissa nopea valitusasian käsittely on valittajan oikeusturvan kannalta kriittisen tärkeää.

Helsingin hallinto-oikeus nostaa myös esiin, että hallituksen esitysluonnoksen lausuntokierrokselle lähettämisen jälkeen korkein hallinto-oikeus on ainakin kahdessa Helsingin hallinto-oikeuden kesällä 2024 ratkaisemassa kaupparekisteristä poistamista koskevassa asiassa antanut päätöksensä, jossa se ei ole myöntänyt valituslupaa asiassa.

Muut viranomaiset

Maanmittauslaitoksen mukaan erityisesti yhtiön kaupparekisteristä poistaminen voi aiheuttaa ongelmallisia tilanteita kiinteistöjen ja osakehuoneistojen omistuksen ja kirjaamisen kannalta. Kun tällaisella yhtiöllä on omistuksessaan kiinteistö tai osakehuoneisto, lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri tai vastaavasti osakehuoneistorekisteri antaa virheellistä tietoa omistajaksi rekisteriin kirjatun statuksesta. Rekisterien läpinäkyvyyttä voisi parantaa, jos tieto kaupparekisteristä poistamisesta saataisiin automaattisesti näkymään sanottuun rekisteriin kirjatun omistajan kohdalle mainittuihin rekistereihin, samaan tapaan kuin tieto luonnollisen henkilön kuolemasta tulee nykyisin näkyviin omistuskirjauksen yhteyteen väestötietojärjestelmästä. Rekisteristä poistettu yhtiö ei voi de facto luovuttaa eteenpäin omistamaansa kiinteistöä tai osakehuoneistoa rekisteristä poistamisen jälkeen. Maanmittauslaitos viittaa tältä osin edellytyksenä olevan selvitystilaan ja siitä johtuviin seuraamuksiin.

Maanmittauslaitos viittaa siihen, että asunto-osakeyhtiön tai keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön kaupparekisteristä poistamisesta syntyy lisäksi uudenlaisia ongelmia osakehuoneistorekisterin ylläpitoon liittyen. Kun esimerkiksi asunto-osakeyhtiö poistetaan kaupparekisteristä, tämä vaikuttaa välittömästi myös niihin sähköisiin omistus- ja panttauskirjauksiin, jotka osakehuoneistorekisterissä ovat kirjattuina sanotun yhtiön osakeryhmiin kohdistuvina. Kaupparekisteristä poistetun asunto-osakeyhtiön tai keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön osakkeet nimittäin poistetaan osakehuoneistorekisteristä samalla, kun mainittu yhtiö poistetaan kaupparekisteristä (huoneistotietojärjestelmästä annetun lain (1328/2018) uusi, 1.6.2023 voimaantullut 8 d §).

Ongelmatilanteisiin viitaten Maanmittauslaitos toteaa, että se kannattaa ehdotettua kaupparekisterilakiin lisättävää 28 a §:ää. Maanmittauslaitos kuitenkin painottaa, että rekisteristä poistetun yhtiön palauttaminen rekisteriin hakemuksesta on jälkikäteinen toimenpide, joka ei sellaisenaan poista rekisteristä poistamisesta eräissä tapauksissa syntyviä, osittain hyvin merkittäviä ongelmia. Kun rekisteriin vuosittain takaisin hakeutuvien määrä on suuri, on pääteltävissä, että ennen poistoa tapahtuva kehoitus- ja informointimenettely ei riittävän tehokkaasti tavoita yhtiöitä. Yhtiöiden yhteystietojen parempaan ajan tasalla pysymiseen olisi ehkä etsittävä keinoja, jotta rekisterissä pysymään haluavat yhtiöt jäisivät rekisteriin. Kun poistamista edeltävä kehoitus- ja informointimenettely ei tavoita tehokkaasti yhtiöitä, voidaan olettaa, että poistopäätöksetkään eivät välttämättä tule varmuudella yhtiöiden tietoon. Maanmittauslaitos esittää siten harkittavaksi, voitaisiinko sanotulle palauttamishakemukselle säädettävää määräaika pidettä. Maanmittauslaitos ei näkisi estettä sille, että määräajaksi säädettäisiin jopa viisi vuotta.

Oikeusrekisterikeskus (ORK) näkemyksen mukaan seuraamusmaksujen lainvoimaisuus- ja maksutietoja koskeva tietojenvaihto Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) ja ORK:n välillä tulisi toteuttaa teknisen rajapinnan kautta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 22 §:n perusteella, koska tietojenvaihto on säännöllistä ja vakiomuotoista. Lisäksi vaihtoehtoinen toimintatapa eli sähköpostitse tapahtuva tietojenvaihto aiheuttaisi pysyväisluonteisesti sekä PRH:lle ja ORK:lle lisää manuaalista työtä, joka sitoo henkilöresursseja. ORK:n osalta teknisen rajapinnan kustannusarvio on noin 20 000 euroa. ORK:n osalta teknisen rajapinnan toteuttamisessa ei olisi kysymys merkittävistä kustannuksista. ORK esittää, että PRH korvaisi ORK:lle esityksestä aiheutuvat teknisen rajapinnan aiheuttamat lisäkustannukset vastaavalla tavalla kuin kaupparekisteriin liittyvien seuraamusmaksujen täytäntöönpanoon liittyvän teknisen rajapinnan osalta on menetelty viitaten hallituksen esitykseen HE 244/2022 vp.

Patentti- ja rekisterihallituksen lausunnon mukaan koska selvitystilaan määräämistä voi hakea muukin kuin ilmoitusvelvollinen, lain sanamuodosta ei voi varmuudella päätellä, voiko selvitystilaan määräämisen lopettamista hakea muu kuin ilmoitusvelvollinen (selvitystilaan määräämistä hakenut taho). Lisäksi PRH:n mukaan esityksestä ei ole aukottomasti pääteltävissä, tuleeko puuttuvan tilinpäätöksen sisältää kaikki laissa säädetyt edellytykset ennen yrityksen rekisteriin palauttamista vai olisiko rekisteriin palauttamisen kannalta riittävää, että tilinpäätösilmoitus sisältäisi vähintään tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot.

Poliisihallitus pitää hallituksen esitystä kaupparekisterilain muuttamisesta sääntelyä selkeyttävänä ja eheyttävänä sekä kokonaisuutena oikeasuuntaisena ottaen huomioon rikollisuuden olennaiset kehityssuunnat, kuten yritysten käyttäminen rikoksentekeväliseinä ja taloudelliset väärinkäytökset. Poliisihallitus katsoo yhtenevästi esitysluonnoksessa esitettyyn nähden, että toistuvat laiminlyönnit ovat asianmukainen peruste kaupparekisteristä poistamiselle. Toistuvien kaupparekisteriä koskevien laiminlyöntien tai ilmoitusvelvollisuuden noudattamatta jättämisen salliminen mahdollistaisi elinkeinotoimintaan liittyviä väärinkäytöksiä, joiden ehkäisy on osa rekisteröitävien tietojen ja asiakirjojen tarkoitusta sekä osa taloudellisen rikollisuuden torjunnan tavoitteita.

Verohallinto pitää esitystä perusteltuna siltä osin kuin pyritään paikkaamaan vuosina 2023 ja 2024 kaupparekisteristä poistetuille ilmoitusvelvollisille aiheutuvia ongelmia. Kaupparekisteristä poistamisen edellytyksiä

tulisi tiukentaa, jotta toimivia yhtiöitä ei poistettaisi kevyin perustein kaupparekisteristä, ensisijaisesti laiminlyönneissä tulee myös turvautua muihin sanktioihin kuin kaupparekisteristä poistamiseen, ylipäätään kaupparekisteripoistoihin liittyviä laiminlyöntien kehoitusmenettelyjä tulee tehdä kattavamaksi ja tehostaa. Huoneistoja ja kiinteistöjä edelleen omistavien yhtiöiden purkamismenettelyä tulisi kehittää, eikä vain poistaa näitä yhtiöitä kaupparekisteristä.

Verohallinnon näkökulmasta sekä yhtiön poistaminen kaupparekisteristä että yhtiön palauttaminen kaupparekisteriin johtavat mahdollisesti veroseuraamuksiin ja tarpeisiin korjata verotusta. Edelleen kaupparekisteristä poistamiset aiheuttavat Verohallinnolle lisääntyvää asiakasohjausta ja neuvontaa, kun yhtiön toimintaa tosiasiaassa edelleen jatketaan. Vaikka rekisterin ajantasaisuuden näkökulmasta laiminlyönnteihin syyllistyvien toimijoiden poistamista rekisteristä pidetään kannatettavana, poistamisen vaikutukset mahdollisuuteen harjoittaa elinkeinotoimintaa eivät ole absoluuttisen estävät vaan kaupparekisteristä poistettuja yhtiöitä voidaan edelleen myös käyttää harmaan talouden toimintaan.

Verohallinto esittää, että toimintaansa jatkavien osakeyhtiöiden kehoitusmenettelyä laiminlyöntien korjaamiseksi muutettaisiin siten, että kaupparekisteristä poistaminen olisi selvästi viimeinen toimenpide kattavan kehoitusmenettelyn, uhkasakkomenettelyn ja laiminlyöntimaksujen määräämisen jälkeen. Verohallinto esittää, että vaihtoehtoisia muissa maissa käytössä olevia menettelyjä olisi hyvä tarkastella ehdotuksessa lisää ja selventää, miksi niitä ei pidetä mahdollisina myös Suomessa.

Verohallinto esittää, että kaupparekisteristä poistamisen edellytyksiä tulee tiukentaa siten, ettei edelleen toimivien yhtiöitä lähtökohtaisesti poistettaisi rekisteristä. Vähintäänkin prosessia tulisi muuttaa siten, että tulisi tarkistaa tietyt merkit yhtiöiden toiminnan osalta. Tältä osin Verohallinto viittaa muun muassa sen ylläpitämiin perusrekistereihin.

Verohallinto esittää, että kehoitusmenettelyssä tulee ottaa käyttöön mahdollisimman kattava menettely yhtiön ja sen vastuuhenkilöiden tavoittamiseksi ennen kaupparekisteristä poistoa. Esimerkiksi kehoituskirjeet tulisi kaikissa tilanteissa, ei ainoastaan palautuneen postin tilanteissa, lähettää myös yhtiön vastuuhenkilöille. Seuraamuksena kaupparekisteristä poistaminen on kuitenkin niin vakava, että myös yritysten oikeusturva edellyttää kattavaa kuulemismenettelyä.

Ehdotuksessa ei ole otettu suoraan kantaa siihen mistä ajankohdasta poistettu yhtiö olisi palautettava kaupparekisteriin. Verohallinto esittää, että tästä olisi syytä ottaa nimenomainen säännös esitykseen. Selkeintä olisi, jos lähtökohtaisesti kaupparekisteriin palautettaisiin samasta ajankohdasta kuin poisto on tehty. Verohallinnon käsityksen mukaan tämä toteuttaisi parhaiten tavoitetta siitä, että ilmoitusvelvollinen voisi jatkaa toimintaansa mahdollisimman normaalisti ja että välilliset seuraamukset ilmoitusvelvolliselle jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

On mahdollista, ettei verolainsäädäntö mahdollista vaikkapa sanktioista luopumista tilanteissa, joissa kaupparekisteristä poistaminen ja palauttaminen välillisesti voisi aiheuttaa. Tässäkin mielessä ensisijaisesti tulevaisuuden ongelmat tulisi Verohallinnon mukaan ratkoa parantamalla kaupparekisteristä poistamisprosessia, kun ongelmat eivät katoa mahdollistamalla kaupparekisteriin palautuminen.

Verohallinto pitää vuoden aikaa kaupparekisteriin palautumiselle liian pitkänä aikana niin yhtiön kuin Verohallinnon näkökulmasta. Vuoden aikana kaupparekisteristä poiston vaikutukset ehtivät edetä hyvin pitkälle aiheuttaen harmia kummallekin osapuolelle. Verohallinto esittää, että määräajan tulee olla enintään kolme kuukautta. Verohallinto pitää perusteltuna ehdotusta siitä, että palautusmenettelyn mahdollisuus rajoitetaan yhteen kertaan kymmenessä vuodessa.

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö (HTSY) on ehdottanut harkittavaksi osakeyhtiön kehoitusmenettelyä ilmoituslaiminlyöntien korjaamiseksi ja kuulemismenettelyä kaupparekisteristä poistamiseksi tehostettaisiin ja tarvittaessa pidennettäisiin. Edelleen HTSY:n lausunnon mukaan kehoitus osakeyhtiön ilmoituslaiminlyöntien korjaamiseksi ja kuuleminen osakeyhtiön kaupparekisteristä poistamisesta tulisi saattaa yhtiölle ja sen vastuuhenkilöille tiedoksi tavalla, jonka jälkeen poistaminen kaupparekisteristä ei voisi johtua osakeyhtiön vastuuhenkilöiden ymmärtämättömyydestä tai inhimillisestä virheestä. Lisäksi osakeyhtiön kaupparekisteritietojen ilmoituspuutteet ja niitä koskevat kehoitustiedot laiminlyöntien korjaamiseksi tulisi saattaa nähtäväksi avoimeen ja julkiseen yritys- ja yhteisötietojärjestelmään (YTJ). Kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyöntimaksujen suuruutta tulisi korottaa vastaamaan paremmin laiminlyönnin vakavuutta, ottaen huomioon seuraavan seuraamuksen eli kaupparekisteristä poistamisen. Kaupparekisteritietojen ilmoitusvelvollisuuksia olennaisesti laiminlyöviä osakeyhtiöitä tulisi voida poistaa kaupparekisteristä, mutta päätöksen tulisi HTSY:n mukaan olla lopullinen. Mikäli edellä ehdotetut kehoitus- ja kuulemismenettelyä ja tietojen julkisuutta sekä laiminlyöntimaksujen suuruutta koskevat toimenpidemuutokset saattettaisiin käytäntöön, on esitetty muutos kaupparekisterilakiin HTSY:n näkemyksen mukaan tarpeeton.

HTSY:n mukaan kaupparekisteristä poistettuja yhtiöitä voidaan myös käyttää harmaan taloudentoimintaan. Hallituksen esityksessä mainitaan, ettei yritys voi toimia ilman kaupparekisterimerkintää. Rekisteröintien puuttuminen ei kuitenkaan aina estä liiketoiminnan harjoittamista. Suomessa arvioidaan olevan 5 300–7 400 rekisterien ulkopuolella elinkeinotoimintaa harjoittavaa kotimaista yritystä. Kotimaisten yritysten rekisterien ulkopuolisen elinkeinotoiminnan verovajeen arvioitiin olevan noin 90–120 miljoonaa euroa vuonna 2021.

HTSY esittää harkittavaksi, että osakeyhtiöiden kehoitus- ja kuulemismenettelyä laiminlyöntien korjaamiseksi muutettaisiin siten, että kaupparekisteristä poistaminen olisi viimeinen toimenpide kattavan kehoitusmenettelyn ja sanktioiden antamisen jälkeen. Kaupparekisteriin ei tulisi voida palauttaa velvoitteitaan laiminlyöneitä osakeyhtiötä, ellei kyseessä olisi rekisteriviranomaisen tekemä virhe tai muu hallintolaissa tarkoitettu asia- virhe. Kaupparekisterin väliaikainen poisto- ja palautusmenettely aiheuttaa kustannuksia ja haittaa sekä itse yritykselle että viranomaisille, koska kaupparekisterin palautuksen jälkeinen rekisteröintiprosessi sekä verotuksen kohdentaminen poiston ajalta vaativat usein manuaalista työtä.

Järjestöt

Ammattitilintarkastajat kannattaa, että kaupparekisterilakia muutetaan, jotta nyt vallitseva kohtuuton tilanne voidaan muuttaa. Lain muutoksen käsittelyä ja voimaantuloa tulisi kiirehtiä. Yhtiön hallituksella tai toimitusjohtajalla on oltava oikeus tehdä esitysluonnoksessa tarkoitettu hakemus. PRH:ssa hakemukset tulisi käsitellä kiirehtimällä, jotta haittavaikutukset ilmoitusvelvollisille jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Ammattitilintarkastajat ehdottavat, että viiden vuoden seuranta-aika/moitteettomuusjakso olisi riittävä kymmenen vuoden sijaan. Lainmuutokseen tulisi lisätä, että

”yhtiö ei purkaudu myöskään verotuksessa pelkästään rekisteristä poistamisen nojalla” ja myös harkita saman lauseen lisäämistä verolakeihin (tuloverolaki (1535/1992), elinkeinoverolaki 360/1968 ja muut verolait).

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää perustuslaissa turvattua elinkeinovapautta äärimmäisen tärkeänä perusoikeutena, josta ei pitäisi voida poiketa hallinnollisten velvoitteiden täyttämättä jättämisen vuoksi. Toimivien yritysten poistaminen rekisteristä on kohtuuton seuraamus, joka johtaa myös nyt esitetyssä muutoksessa tilanteeseen, jossa verosta muodostuu yritykselle sanktio itsessään. EK:n mukaan esitetyt muutokset ovat pääosin kannatettavia ja tärkeitä sen varmistamiseksi, että säännöt ja menettely kaupparekisteristä poistettavista yhtiöistä selkeytyy ja muuttuu kohtuullisemmaksi.

EK painottaa verotuksellisten seuraamusten poistamisen tärkeyttä. Jos rekisteristä poistettu yritys laitetaan takaisin rekisteriin myöhempänä ajankohtana kuin poisto on tehty, tällä on verotuksessa automaattisesti seurauksia. Rekisteriajankohtien ajallinen ero johtaisi automaattisesti siihen, että itse verosta muodostuisi yritykselle lopullisia kustannuksia. Tämä johtaisi tuplarangaistavuuteen ja tilanteeseen, jossa perustuslain mukainen elinkeinovapaus olisi uhattuna. EK viittaa lausunnossaan muun muassa kiinteistöinvestointeihin liittyviin ALV vähennyksiin ja tuloverotuksen käyttämättömiin tappioihin. Lainsäädännössä on lausunnon mukaan selkeästi kirjoitettava, että yritys palautetaan rekisteriin samasta päivästä kuin se sieltä on alun perin poistettu niin, ettei poiston ja palautuksen väliin muodostu ajallista katkeamishetkeä.

EK:n lausunnon mukaan ehdotettu kymmenen vuoden määräaika, jonka mukaan rekisteriin palauttamista koskevaa uutta hakemusta ei hyväksytä, mikäli edellisestä rekisteriin palauttamisesta on kulunut alle kymmenen vuotta, vaikuttaa liian pitkältä ja on seurauksena hieman liian ankara. EK katsoo, että lyhyempikin määräaika, esimerkiksi viisi vuotta, voisi olla riittävä seuraamus rekisterin ajantasaisuuden saavuttamiseksi.

Erikoiskaupan liitto Etu ry:n lausunnon mukaan ennen automatisoitua poistomenettelyä tulisi olla muita, kevyempiä menettelyitä, joiden perusteella toiminnan jatkaminen on mahdollista ilman katkoa. Lausunnon mukaan verkkolomakkeen käyttöönottoa tulisi nopeuttaa aiotusta aikataulusta.

Keskuskauppakamari kannattaa HE-luonnoksen ehdotuksia huomautuksilla. Kaupparekisteristä poistamisen tulisi Keskuskauppakamarin näemyksen mukaan siksi olla ehdottoman viimesijainen toimenpide viitaten toimiviin yrityksiin liittyviin ongelmiin.

Jotta rekisteristä poiston ja palautuksen oikeusvaikutukset olisivat mahdollisimman vähäiset, säännöksistä tulisi käydä selkeästi ilmi se, että palautus tapahtuu takautuvasti rekisteristä poistopäivästä lukien. Lisäksi jatkovalmistelussa on syytä varmistua siitä, että palautushakemuksen tekemiseen ovat oikeutettuja ilmoitusvelvollisen vastuuhenkilöt, kuten hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, eikä hakemukseen tarvitse erikseen nimetä asianomaista yhteisöä koskevassa lainsäädännössä (esim. OYL 20:21) tarkoitettua edustajaa. Palautushakemus tulisi myös käsitellä Patentti- ja rekisterihallituksessa kiireellisenä.

Jatkovalmistelussa olisi vielä syytä selvittää tarkemmin mahdollisuutta säätää toiminimelle suoja-aika viranomaisaloitteisen rekisteristä poiston yhteydessä. Keskuskauppakamari pitää HE-luonnoksessa omaksuttua

kantaa, jonka mukaan rekisteriin palauttamista ei voisi hakea toistuvasti, sinänsä ymmärrettävänä väärinkäytösten ehkäisemisen näkökulmasta. Jatkovalmistelussa tulisi harkita aikarajan alentamista esimerkiksi viiteen vuoteen.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry pitää esitettyä lakimuutosta erittäin tarpeellisenä ja toivoo sen mahdollisimman nopeaa voimaantuloa. Lausunnossa viitataan rekisteristä poiston moninaisiin seurauksiin. Palauttamisen kaupparekisteriin tulisikin edetä mahdollisimman nopeasti hakemuksen tekemisen jälkeen. Palauttamishakemuksen tekeminen YTJ-palvelussa kautta nopeuttaisi käsittelyä ja siksi hakemuksen tekeminen sitä kautta tulisi saada mahdollisimman pian toteutettua.

Kun kaupparekisteristä poistamisesta aiheutuu toimintaansa harjoittavalle yhtiölle monenlaisia hankaluuksia, olisi Mikro- ja yksinyrittäjien mukaan syytä myös harkita tiedoksiantotapojen tehostamista. Kirjepostina lähetetyn kehotuksen perillemenosta ei jää mitään selvitystä eikä virallinen lehtikään varmista poistamisuhan tiedoksiantoa, vaikka se muodollisesti tiedoksiantovelvoitteen nykysäädösten mukaan täyttääkin. Muiden tiedoksiantotapojen käyttämisestä olisi tärkeää selvittää viitaten esimerkiksi Omaveroon poistamisuhasta tehtävään merkintään.

Edelleen Mikro- ja yksinyrittäjät toteavat purkamismenettelyn olevan erittäin kankea ja kallis. Selkeä epäkohta nykyisessä purkamismenettelyssä on myös se, että ilmoituksia PRH:lle ei voi hoitaa YTJ-palvelussa. Myös julkisen haasteen määräaika tuntuu usein turhan pitkältä varsinkin niiden yhtiöiden kohdalla, joilla ei ole enää toimintaa ja joille ei ole jäänyt velkojia.

Suomen Asianajajaliitto pitää uutta asiaa koskevaa sääntelyä tarpeellisenä, sillä ehdotettu sääntely osaltaan selkeyttäisi selvitystilaan asetetun tai rekisteristä poistetuksi määrätyn ilmoitusvelvollisen tilannetta sekä samalla mahdollistaisi ilmoitusvelvollisen selvitystilan lopettamisen tai tämän palauttamisen takaisin kaupparekisteriin. Rekisteriviranomaisen päätöksestä aiheutuvia käytännön seurauksia voidaan pitää erityisen ankarina etenkin silloin, kun ne kohdistuvat varsinaista toimintaansa edelleen aktiivisesti harjoittaviin ilmoitusvelvollisiin.

Asianajajaliitto toteaa, että lainsäätäjän tulisi vielä harkita, onko ilmoitusvelvollisen rekisteriin palauttamista koskeva kymmenen vuoden aikaraja ja määräaika hakemuksen uusimiseksi tarpeettoman pitkä suhteessa tavoitteisiin, joita sillä pyritään edistämään, vai olisiko esimerkiksi viiden vuoden määräaika oikeasuhtaisempi ja käytännössä yhtä tehokas. Lisäksi Asianajajaliitto pitää erittäin tärkeänä, että Patentti- ja rekisterihallitus käsitelisi rekisteriin palauttamista tai selvitystilan lopettamista koskevat hakemukset kiireellisinä. Asianajajaliitto kiinnittää huomiota esitysluonnoksen sisältämän kaupparekisterilain 28 a §:n 2 momentin 2 kohdassa ilmaisuun ”maksut ovat suoritettut”, jonka tulisi Asianajajaliiton mukaan olla muodossa ”maksut on suoritettu”.

Erityisesti tilanteessa, jossa selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi määrätty ilmoitusvelvollinen on jo tehnyt hakemuksen selvitystilan lopettamiseksi tai rekisteriin palauttamiseksi, tulisi Asianajajaliiton näkemyksen mukaan esimerkiksi OYL 20 luvun edustamista koskevia säännöksiä pyrkiä tulkitsemaan tavalla, joka mahdollisimman hyvin edistää ilmoitusvelvollisen mahdollisen liiketoiminnan jatkuvuutta välitilan aikana ennen varsinaista rekisteriin palauttamista tai selvitystilan lopettamista.

Ottaen huomioon OYL 20 luvun 21 §:n sekä muita yhteisömuotoja koskevien erityislakien edustamista koskevat säännökset, esitysluonnoksessa olisi Asianajajaliiton mukaan tarpeen selvittää, kenellä on oikeus edustaa ilmoitusvelvollista rekisteriin palauttamista tai selvitystilan lopettamista koskevan hakemuksen tekemisessä ja allekirjoittaa ilmoitusvelvollisen hakemus. Asianajajaliitto puoltaa tulkintaa, jonka mukaan yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n mukainen ilmoitusvelvollisen vastuuhenkilö, kuten osakeyhtiössä hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, voi edustaa ilmoitusvelvollista rekisteriin palauttamista koskevassa asiassa. Asianajajaliitto katsoo, että kyseessä on selkeästi rajattu erityiskysymys, jonka osalta tilanne voidaan selvittää ilman ristiriitaa rekisteristä poistetun tai selvitystilaan määrätyn yhteisön edustamista koskevien yleissäännösten kanssa.

Asianajajaliiton mukaan se, että rekisteriin palauttamista koskevassa menettelyssä ilmoitusvelvollinen voisi joissain tilanteissa menettää peruuttamattomasti oikeuden toiminimeensä, vaikka esimerkiksi y-tunnus säilyisi ennallaan, voi katsoa olevan ristiriidassa esitysluonnoksen tavoitteiden kanssa. Esimerkiksi tavaramerkkioikeudessa on nykyisenä käytäntönä kuuden kuukauden suoja-aika, jonka aikana uudistamatta jätetty tavaramerkkirekisteröinti voidaan vielä lisämaksusta uudistaa rekisteröinnin erääntymisen jälkeen. Asianajajaliitto pitää tärkeänä selvittää myös toiminnilain muuttamista mahdollistamaan toiminimen suoja rekisteriin palauttamista koskevan vuoden määräajan aikana.

Vaikka esitysluonnos ei koske verolakien muuttamista, olisi siihen kuitenkin oikeusvarmuuden parantamiseksi suotavaa selvittää, että koska ilmoitusvelvollisen voidaan ehdotetussa kaupparekisterilain 28 a §:ssä viitattua rekisteristä poistamisesta huolimatta katsoa säilyttävän oikeushenkilöllisyytensä, yhtiö ei purkautu myöskään verotuksessa pelkästään rekisteristä poistamisen nojalla. Asianajajaliitto katsoo, että ehdotetun kaupparekisterilain 28 a §:n seurannaismuutoksena tämä oikeusohje tulisi lisäksi säätää suoraan verolakeihin: tuloverolaki (1535/1992), laki elinkeinotulon verottamisesta (360/1968), laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta (627/1978), arvonlisäverolaki (1501/1993), varainsiirtoverolaki (931/1996) ja laki verotusmenettelystä (1558/1995) sekä laki oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä (768/2016).

Suomen Taloushallintoliitto ry:n mukaan ehdotus siitä, että kaupparekisteristä poistettu yhtiö voisi luonnoksen mukaisen lakimuutoksen toteutuessa päästä hakemuksesta takaisin rekisteriin on sinänsä kannatettava. Rekisteristä poistaminen merkitsee, että yhtiö on oikeustoimikelvoton rekisteristä poistamisen ja mahdollisen palauttamisen välisen ajan. Tämä aiheuttaa monia juridisia kysymyksiä verokysymysten lisäksi. OYL 20:4 §:n ja kaupparekisterilain 28 § säännöksiä pitäisi tarkistaa samassa yhteydessä tai mahdollisimman pian.

Yhtiö voisi lakiesitysluonnoksen mukaan päästä takaisin kaupparekisteriin korjattuaan laiminlyöntinsä ja maksettuaan mahdolliset myöhästymis- ja laiminlyöntimaksut, mutta tosiasialliseksi seuraamukseksi voisi kuitenkin Taloushallintoliiton mukaan jäädä arvonlisävero loppuvarastosta. Tämä ongelma vältettäisiin, jos osakeyhtiölakia ja kaupparekisterilakia muutettaisiin siten, että kaupparekisteristä poistaminen ei olisi keinovalikoimassa laiminlyöntien seuraamuksena. Mikäli tähän sääntelymuutokseen ei ryhdytä, on syytä tämän lakivalmistelun yhteydessä tarkemmin selvittää, miten edellä kuvatut vero-ongelmat vältetään. Jos rekisteristä poisto ja palautuminen merkitään samalle päivälle, tällöin tulkintaongelma toiminnan katsomisesta päättyneeksi poistunee. On syytä varmistaa, tarvitaanko lainmuutoksen yhteydessä kaupparekisterilakiin nimenomainen

säännös, jos palautumishetki voidaan merkitä samalle päivälle poistohetken kanssa.

Tällä hetkellä yhtiöiden poistomenettely on keskeytetty. Taloushallintoliiton mukaan on hyvä harkita, voidaanko nämä poistomenettelyssä olevat yhtiöt myös pitää rekisterissä siirtymäsäännöksen avulla ilman katkoksia. Tällöin lakiin pitäisi ottaa siirtymäsäännös, jonka mukaan laiminlyöntinsä luonnoksessa tarkoitettulla tavalla korjaavia yrityksiä ei poistettaisi rekisteristä, kun ne ovat korjanneet laiminlyöntinsä siirtymäsäännökseen otettavassa määräajassa.

Menettelyjä on Taloushallintoliiton mukaan syytä kehittää sähköisempään suuntaan Patenti- ja rekisterihallituksessa siten, että esim. mahdollisista rekisteröitäviksi tarkoitetuista tilinpäätösasiakirjojen puutteista tieto kulki yrityksen valtuutuksella myös esim. tilitoimistolle. Mikä osakeyhtiölain 20:4 § ja kaupparekisterilain 28 §:n säännöksiä ei muuteta siten, että kaupparekisteristä poistaminen poistetaan laiminlyöntien seuraamusvalikosta, on syytä ryhtyä toteuttamaan teknistä rajapintaa, jolla poistomenettelyssä olevat yritykset saadaan poimittua taloushallinnon järjestelmiin rajapinnan avulla kaupparekisteristä.

Suomen Tilintarkastajat ry (ST) kannattaa ehdotusta muutokseksi yritysten ja yhteisöjen palauttamisesta kaupparekisteriin. ST pitää perusteltuna HE-luonnoksessa valittua linjausta siitä, että sääntely mahdollistaa yhden rekisteriin palauttamisen kymmenen vuoden ajanjaksolla. HE-luonnoksen mukaan hakemus rekisteriin palauttamisesta tulee tehdä yhden vuoden kuluttua selvitystilaan määraamisestä tai rekisteristä poistamisesta. Yhden vuoden määräaika hakemukselle voitaneen pitää varsin pitkänä, kun huomioidaan HE-luonnoksessa esitetyt tavoitteet. On oletettavaa, että ne yritykset, joilla on intressi rekisteröityä uudelleen kaupparekisteriin, tekevät tai pyrkivät tekemään rekisteröinnin huomattavasti vuoden määräaika nopeammassa aikataulussa, koska niin sanottu välitila, jossa yhteisö on sinä ajanjaksona, kun se ei ole rekisteröity, synnyttää kuitenkin useita liiketoiminnan harjoittamista vaikeuttavia ongelmia.

ST pitää valitettavana rekisteritietojen ajantasaisuuden tarkistamista koskevan säännöksen soveltamiseen HE-luonnoksessa ehdotettua lykkäystä. Lykkäystä perustellaan sillä, että rekisteriviranomainen ei saa teknistä toteutusta valmiiksi vuoden 2026 alkuun mennessä. ST ei pidä tätä riittävänä perusteena lykkäykselle, ottaen huomioon, että kaupparekisterilaki on kuitenkin ollut voimassa jo 1.6.2023 lähtien, joten aikaa tekniselle toteutukselle on olemassa kaksi ja puoli vuotta. Kaupparekisterin tietojen ajantasaisuuden ja luotettavuuden tähden olisi erityisen tärkeää, että ilmoitusvelvollisia koskevat tiedot ovat kaupparekisterissä ajan tasalla ja oikein. Erityisesti huomio tulisi kiinnittää siihen, että tilintarkastustietojen rekisteröinti on jo osoittautunut ongelmalliseksi.

ST pitää perusteltuna, että myös tilintarkastusyhteisöllä olisi mahdollisuus kuluitta oikaista itseään koskevat virheelliset rekisteritiedot. Tässä tarkoitetaan siis tilannetta, jossa tilintarkastusyhteisö on rekisteröity jonkin yhteisön tilintarkastajaksi, vaikka tosiasiallisesti tilintarkastusyhteisö ei enää olisi yhteisön tilintarkastaja.

Suomen Yrittäjät ry:n (SY) mukaan muutosehdotus on pääosin kannatettava. Siltä osin kuin kysymys on 28 a §:n 2 momentin mukaisesta kymmenen vuoden määräajasta, SY katsoo, että kymmenen vuoden sijasta tulisi harkita lyhyempää, esimerkiksi viiden vuoden määräaika. Lyhy-

empi määräaika varmistaisi sen, että laiminlyönnin syy olisi todennäköisemmin muu kuin inhimillinen virhe, tietämättömyys tai tahaton erehdys. Myös sen huomioiminen, että laiminlyönti johtuu perustellusta syystä voisi olla harkitsemisen arvoinen poikkeustilanne ilmoitusvelvollisen hakemuksen hyväksymiselle, vaikka ilmoitusvelvollinen olisi jo kertaalleen poistettu rekisteristä.

SY katsoo, että jatkossakin paperisen hakemuksen toimittamisen tulisi olla mahdollista, vähintäänkin poikkeustilanteissa tai vaihtoehtoisesti täysin sähköiseen asiointiin siirtymisen tulisi tapahtua pidemmällä siirtymäajalla. SY pitää erittäin tärkeänä sitä, että ilmoitusvelvolliselle ei aiheudu kohtuuttomia seuraamuksia rekisteriin palauttamisesta tai selvitystilan lopettamisesta viitaten esimerkiksi veroseuraamuksiin. SY katsoo, että toiminnan menettäminen voi joissakin tapauksissa tehdä palauttamista koskevan hakemuksen merkityksettömästi.

SY:n mukaan lakimuutoksen jälkeen olisi hyvä tehdä selvitys myös sellaisesta vaihtoehdosta, jossa ilmoitusvelvollista ei laiminlyönnin perusteella poistettaisi rekisteristä tai määrättäisi selvitystilaan. Kyse olisi tilasta, jossa toiminta ei voisi jatkua normaalisti, mutta ilmoitusvelvollinen kuitenkin säilyisi kaupparekisterissä ja esimerkiksi varojen jakaminen olisi kiellettyä. Mikäli ilmoitusvelvollinen hoitaisi kaikki velvollisuutensa, se voisi jatkaa toimintaansa normaalisti, muussa tapauksessa se poistettaisiin määräajan kuluttua kaupparekisteristä. Tällainen malli, jossa yritystä ei heti poistettaisi kaupparekisteristä, ratkaisisi myös ongelmat, jotka liittyvät aiemmin käsiteltyyn toiminimisuojaan ja verotuksellisiin kysymyksiin.

Yksityiset lausunnonantajat

Asianajotoimisto Hakola Oy on lausunnossaan viitannut rekisteristä poiston mahdollisiin vaikutuksiin yrityssaneeraukseen. Lausunnon mukaan yrityksen poistaminen kaupparekisteristä voi aiheuttaa ongelmatilanteita: 1) yrityksen saneeraushakemusta ei hyväksytä eikä yritys pääse saneerausmenettelyyn, 2) selvittäjän laatimaa yrityssaneerauksen ohjelmaehdotusta ei voida vahvistaa eikä yritys pääse toteuttamaan saneerausohjelmaa tai 3) ohjelman toteuttamisen valvoja ei voi viedä toteuttamisen jälkeisiä toimia päätökseen eikä saneerausohjelman vaikutuksia, kuten akordeja saada lopullisesti voimaan.

Lakiehdotuksessa tulisi turvata saneerausmenettelyyn hakevan, saneerausmenettelyssä olevan ja saneerausohjelmaa toteuttavan yrityksen oikeudet kaupparekisteristä poistamisen seurauksista. Tämä voitaisiin toteuttaa siten, että yritys tekee käsillä olevan lakiehdotuksen 28 a §:n 1 momentin mukaisen hakemuksen sekä 2 momentin selvitystilan lopettamisen tai rekisteriin palauttamisen edellyttämät toimet ja täyttää momentin muutkin edellytykset taikka pystyy näyttämään oikeudelle ja muille viranomaisille taikka toimijoille, että edellä mainitut toimet voidaan vaikeuksista toteuttaa kohtuullisessa ajassa ja että yritys olisi siten palautettavissa kaupparekisteriin.

Pirkan Perintä Oy:n mukaan merkittävä ongelma on se, että osakeyhtiön hallituksen jäsenten ilmoittaessa poistuneensa yhtiön hallituksesta, ei ole enää ketään, jolle antaa tiedoksi velkomushaastetta. Lausunnon mukaan rekisteristä poistettu osakeyhtiö pääsee veloistaan tekemättä mitään. Osakeyhtiön lopettamiseen tulisi olla muitakin keinoja kuin selvitystila tai konkurssi, jotka ovat kalliita menettelyitä.

Talouden Vartijat Ky katsoo, että mikäli ilmoituksensa laiminlyöneellä yhtiöllä on tiedossa olevaa liiketoimintaa, pitäisi tilinpäätös- ja edunsaajatietojen laiminlyönnistä sanktioida muilla keinoilla kuin rekisteristä poistamisella. Viranomaiselle olisi annettava suuri harkintavalta siihen, milloin aikaisemmin poistettu yritys voidaan palauttaa toistamiseen kaupparekisteriin, lausunnonantajan viitatessa esimerkiksi omistajamuutoksiin. Yhtiöt, jotka ovat poistettu kaupparekisteristä ennen nyt ehdotetun lain voimaantuloa, pitäisi voida palauttaa takaisin rekisteriin ilman erillistä viranomaismaksua. Lausunnonantajan mukaan tilinpäätöksen myöhästymismaksujen korotuksista tulisi luopua. Maksut tulevat vaikuttamaan lausunnonantajan mukaan esimerkiksi korottavasti tilitoimistopalvelujen hintaa, eivätkä sanktiot vähennä harmaata taloutta. On kohtuutonta, että pienten osakeyhtiöiden hallinnollista taakkaa kuormitetaan, kun lainsäätäjä on ensin itse pitkään halunnut ohjata pienyrittäjiä juuri osakeyhtiömuotoon.

Yksityishenkilö 1 lausunnon mukaan laissa ei ole säädetty tilinpäätösilmoituksen rekisteröinnistä rekisteristä poistetulle osakeyhtiölle muutoin kuin siinä tapauksissa, että yhtiölle on rekisteristä poistamisen jälkeen määrätty selvitysmies. Mikäli Patentti ja rekisterihallituksella ei ole lain mukaista velvollisuutta rekisteröidä puuttuvia tilinpäätöksiä, ei lain tarkoitus toteudu ja yhtiötä ei voida palauttaa rekisteriin. Uhkasakkomenettelyn käyttöä pitäisi edellyttää tilanteissa, jossa yritys on ennakkoperintärekisterissä ja tehnyt ilmoituksen kaupparekisteriin 10 vuoden aikana. Yritykselle lähetettävät yrityksen poistamista koskevat kehotukset olisi lähetettävä myös yrityksen vastuullisille henkilöille. Poistamista koskeva päätös pitäisi panna täytäntöön vasta kun se on lainvoimainen.

Yksityishenkilö 2 lausunnon mukaan riitaisissa yhtiöissä yhtiön purkua haluava osapuoli, jolla ei kuitenkaan ole määränemmistöä takanaan, on pyrkinyt ohittamaan osakeyhtiölain mukaisen määränemmistöedellytyksen laiminlyömällä tarkoituksenmukaisesti yhtiön tilinpäätöksien toimittamisen PRH:lle esimerkiksi laiminlyömällä yhtiön kirjanpitoa, jotta saisi omavaltaisesti yhtiön selvitystilaan ja siten yhtiön puretuksi. Lausunnon mukaan vuoden määräaika hakemuksen tekemiselle on auttamatta liian lyhyt. Lisäksi tulisi miettiä sitä, kenellä on oikeus hakea yhtiön rekisteriin palauttamista / selvitystilan lopettamista PRH:lta.